

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ, 16. ДЕЦЕМБРА 1901.

РОД. XXVI.

ПОЗОРИШТЕ

ВРОЈ 41

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења новоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут ик по табака. — Стоји за Нови Сад 80 п. а за сграду 1. кр. 20 п. месечно. —

ЧЕШКО ПОЗОРИШТЕ ОД СВОИХ ЗАЧЕТАКА ДО ДАНАС.

(Наставак.)

Сад изнискре на тако дugo запарложеној земљи чешке књижевности са свим импозантнијим комади. Преведоше Шекспирова „Макбета“ и Шилерове „Разбојнике“ и успеше се из свих сила да стану на пут опадању чешке књижевности и језика. Учен један грађанин преведе Лесингову „Емилију Галотијеву“ и подигне утраквистичној Музи други дом од дасака, кога, дабогме, нестаде већ 1789. Године 1790. пресели се утраквистична Муз у укинути манастир Џберњану и за кратко време пође труду чешких књижевника за руком, да спреме до хиљаду оригиналала и превода за чешки репертоар. Један једини Већеслав Там пре-вео је 45 комада и написао 8 оригиналних драма. Комичар Већеслав Свобода, за кога мисле да је праотац разгранатој немачкој породици истога имена, забијају је своје шале са једнаким хумором на оба језика. Но чешки је у главном био само за после подне. Вече је у главном или народном позоришту увек, у споредним позориштима понајвише, посвећено било немачкој Музи. Указом губерније будују године 1806. чешке представе после подне забрањене „из многих обзира, који се односе на морал и праву религијозност“; само је у филијалном позоришту на Малој Страни у данашњој жандармеријској згради смела чешка Муз да проговори недељом и свећем после подне; у главно позориште смела је тек по каткад увече да сврати. На Малој Страни лопте се исплаћивале чешке представе те стална позоришна надзорна комисија препоручи молбу позоришног управитеља Либиха, да целу позоришну концесију за Малу Страну сме проширити и на Старо и Ново Место, са карактеристичном мотивацијом, „што је највећи део становништва на Малој Страни немачки, те нема смисла за сурво комично комаде а друго прашко позориште без чешких представа не може постојати“.

Отуд се већ могу новући занимљиве консеквенције. У Старом и Новом Месту у Прагу јемачко је публика, која је маршила за позориште а знала чешки, тако већ била нарасла да је спекулативан управитељ о том морао водити рачуна; само је Мала Страна са својим аристократским и војничким становништвом била још хладна према „другом земаљском језику“. Вишега додатак немачкој позорници није била институција чешких представа још никако, а године 1811. буде чак одагнано једино на дане норме, кад по закону позориште мора бити затворено.

Приказивачи нису били у вези са друштвом главнога позоришта, које је дотле постало било „сталешко“; само је новосновано друштво „родољуба“ добило дозволу, да даје сталне позоришне представе на чешком језику. Том друштву су били главе грађани Хаклик и књижевник Јов. Неп. Степанек (рођен 19. маја 1783. у Хрућиму, умро 12. фебруара 1844. у Прагу). Степанек је био управитељ, редитељ и најплоднији песник тога друштва; он је саставио до неких сто оригиналних комада или превода немачких и талијанских драма, шаљивих игара, лакрија и опера. Његов је најпознатији комад шаљива игра „Сеч и Немес“ („Чех и Немац“), у ком је приказано, како су тада у Чешкој та два народа красно живела један крај дру-

тог. Данас је то само тужна реминисценција на давно прошле дане. Степанек је на чешки превео и Мозартова „Дон-Хуана“, Доницетијева „Велизара“, Веброву „Виљењака“, Шпорову „Јесонду“ и друге омиљене опере. Кад је Степанек, који је био и касир и секретар и сталешкога позоришта, године 1824. као сауправитељ добио ту велика утеџаја, на ново је из мртвиле подигао чешке представе, које су дотле биле са свим заспале. Нарочито се сјајно развила

била опера: изврсне снаге немачкога позоришта певале су у чешким операма после подне не би ли омилеле свом управитељу. Примадона Катарина Подхорска била је заједничка дика и ченике и немачке опере, достојна друга Ханријети Сонтаговој и Женики Луцеровој. Још се лепша времена јавила чешкој позорници, кад је управитељ Штегер подигао у Ружној улици редутну зграду те ова постала позорница за утраквистичне представе.

(Свршиће се).

ЖИСТИЖИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Господар од ковница“, позоришна игра у четири чина а пет слика, написао Жорж Оне, првео с француског М. Ђ. Глишић.)

У куки пуној дистингвиране публике даја се сад у четвртак Онетов „Господар од ковница“ са делимице новом дистрибуцијом. Од оне старе гарде од пре петнаест година остао је још једини Ружић на белези, а од последњег приказа пре готово седам година задржали су уз Ружића своје позиције још Тинка Лукићка, Сара Бакаловићка, Зорка Добриновићка, тада још као Зорка Ђуришићева, Марковић и Васиљевић. Маркиза Болијеова прешила је по релативној потреби из руку Драгиње Ружићке Софији Вујићки, бароница Префонтова по апсолутној потреби из руку Јелене Весићеве Даници Васиљевићки, Мулине можда и без потребе из Добриновићевих Николићу, исто тако Октав из Спасићевих Стојановићу и најпосле Башлен по привременој потреби из Тодосићевих Душановићу.

Навле Линдау, што бани неки дан лоше прође у бечком Бургу са својом новом глумом „Ноћ и јутро“, рече још пре четврт века у студији о париском Théâtre français'у, да су сви љубитељи позоришта више или мање *lancatores temporis acti*. По тој бих теорији и ја сад морао донекле се резервисано држати према свему, што је ново у Онетовој драматизованој „Јогуници“. Но и по ту цену, да ми се чак одрече квалитет иправа љубитеља позо-

ришта, морам отворено рећи, да ми се овом приликом уз опробано старо донало и ново. Софија Вујићка, некад прва Клара, била је као Кларина мати импозантна аристократка са ексквизитним манирама, Даница иак Васиљевићка истргла је Префоновицу из неприкладне јој сфере банаљне кокетерије и пренела је у регијоне, где је место дамама веселе до дуне нарави но и добра, саучесна срца; Николић је борнираности парвенија Мулинета дао жива израза и примереном маском и згодним позама; Стојановићу се као Октаву дала онет добродошла прилика, да у лепој светlosti истакне све, што га предестинује за ваљана млађаног љубавника; Душановић најпосле има за тинове Башленове багре нарочиту срдачност, која је тако неодољива, да уме да забашури и фаталне оманке у меморисању.

Сав приказ је био красно заобљен, публика се забављала веома добро те није, као иначе, скомрачила аплаузом, него је у захвалу за особито агирање у два маха изазвала Ружића и у један Сару Бакаловићку, којој се ни ја не устручавам признати, да сад увијам, да оно, што сам њеној Клари замерио у подглiskу 30 броја „Браника“ године 1895, није могло потеки из њене немоћи, него свакако из индиспозиције.

Француска имена сам и крај бољега знања оставио у овом реферату онако, како сам их нашао у објави и како их говоре на позорницама. Уморио сам се већ, вукући се у тој ствари клиника с меродавнима. — Г.

НОВОРИШТЕ.

(Кратка позоришна критика.) Како се човек може извучи кад је критичар, па хоће да је праведан а не ће да озвовољи пријатеља, чији му се комад не свиди? Из те дилеме нашао је прост излаз Едмон Абу, оценујући веома лоши комад свога пријатеља Густава Клодена, приказан на Булвару. Клоден се нарочито бојао Абута, који му је био пријатељ, а имао једак суд. Оде дакле до њега па сав скрушен рече: „Чуј, ја појмим, да ти о мом комаду не можеш рећи ништа лено. Пронаша сам, те ирошао и признајем, фијаско ми је био савршен. Само те молим да ми то не понављаш у целом подлиску.“ — „До сто врага!“ — рече Абу, — „то је незгодна ствар. Ове се недеље играо само твој комад, те немам иначе чим да испуним подлистак.“ — „Е, па добро!“ — одговори Клоден, — „а ти нашиши свој чланак; говори о декорацијама, о костимима, о приказу. О самом комаду немој много говорити.“ — „Добро, пристајем, о комаду ћу рећи само једну реч.“ — „Хвала ти!“ — рече Клоден, па захвално стисне руку моћном критичару. Овај је савесно одржао своју реч. У свом подлиску приповедао је на дугачко и на широко садржину комада без и најмањега коментара. Ни речиценије рекао ни да покуди ни да похвали. У место тога развезао је ваздан о инсценисању, о приказу и свему споредному. Но на kraју је додао овај редак: „Око по ноћи паде завеса; и комад тако ће р.“

СИТНИЦЕ.

(Добар пример.) У Њујорку је давана неки дан нова оперета с натписом: „Полицијски шијијун“.

Сутра дан, после прве представе те оперете, запитаће нека радознала гости позоришног извештача, како му се свидио тај комад.

— У комаду краду готово све особе, — одговори јој извештач, — крађа крађу сустиче.

— А каква је музика?

Композитор је свима предњачио добним примером: он је највише крао.

(Неспоразум.) Приликом неког дворског концерта у Берлину запитао је некакав дворанин капелника: За што по неки музиканти тако често престају свирати.

— Имају паузе! — одговори капелник.

— То је којешта! У служби нашега цара не смеју се правити паузе.

(Глумачка досетка.) Управитељ неког путничког позоришног друштва издао наредбу, да ни један глумац не сме изаћи на позорницу немаскован ни у најмањој улози.

Кад ал једнога вечера, на своје велико изненађење, опази комичара, где је изашао на позорницу, у улози жандара, ненаминкан.

Управитељ разљућен стаде викати, а комичар одговори му сасвим хладнокрвно:

— Молим вас, господине управитељу, а где сте ви видели у животу најминкане жандара?

(Трагикомичне.) У неком путничком позоришном друштву играла је нека глумица кнегињу, коју гоне, па кад је ступила на позорницу, завапије:

— Ах, кад ћу већ једном имати мира?

— Кад ми платите хаљину, коју сам вам начинила, — повиће кројачица из партера.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа)

У недељу, 16. (29.) децембра, по други пут: „Нитуш“. Шаљива оперета у 3 чина, написали С. Мељак и А. Мило, с француског превео Душан Л. Ђокић, музика од Хервеја. (Уз суделовање војничке музике ц. и кр. 70. петроварадинске пуковније).

У среду, 19. децембра о. г. (1. јануара 1902.): „Риђокоса“. Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао Шандор Лукачи, музика од Еркла.

У четвртак, 20. децембра (2. јануара 1902.): „Мрља, што чисти“. Драма у 4 чина, написао Ј. Ечегарј, превео И. Поповић.

У суботу, 22. децембра (4. јануара 1902.) први пут: „Дипломате“. Шаљива игра у 1 чину, написао Емануел Боздех, с чешког превела Даринка Калићева. — За тим: „Јованчини сватови“ Шаљива оперета у 1 чину, написали Каре и Барбе, сложио Виктор Масе.

У недељу, 23. децембра (5. јануара 1902.) први пут: „Црни књаз са Семећа“. Слика из времена босанске окупације у 4 чина, с певањем и играњем, написао Петар Данкулов, музика од Прајз-Јаворскога.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

31. Представа. У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ. Ван претплате.

ПРЕДСТАВА С ОВАЉЕНИМ ЦЕНАМА.

У Новом Саду, у недељу, 16. (29.) децембра 1901.

PO ДРУГИ ПУТ: 

НИТУШ.

Шаљива оперета у 3 чина, написали С. Мељак и А. Мило, с француског превео Ђушан Л. Ђокић, музика од Херве-а. — Редитељ: Динић. — Оркестром управља: А. Освад.

ОСОБЕ:

Дениза од Флавинија — — — Д. Спасићка.
Мајор гроф од Шато-Жибуса Динић.
Управитељ позоришни — — — Ђушановић.
Целестин — — — Добриновић.
Фердинанд од Шапилатреа — Марковић.
Лорио — — — — — Бакаловић.
Густав, официр — — — Николић.
Роберт, официр — — — Васиљевић.

Редитељ — — — — — Стефановић.
Игуманија — — — — — М. Тодосићка.
Дувна — — — — — Д. Николићка.
Корина — — — — — Л. Вујчићева.
Жимблета } — — — — — М. Радошевићева.
Лидија } певачице — — З. Добриновићка.
Силвија } — — — — — Д. Матејићка.
Жоржета — — — — — К. Виловчевица.

Свирачки збор и. и кр. 70. пешачке пуковније петроварадинске свираче ове комаде: 1. „Српска зора“. Марш. — 2. Зајц: „Боасиска вештица“. Увертира. — 3. Касталдон: „Musica proibita“.

У среду, 19. децембра (1. јануара 1902.): „Риђокоса“. Позоришна игра у 3 чина, с ијавњем, написао Шандор Лукачи, музика од Еркла.

Ко од наших поштованих претплатника жели своју ложу или своја места и за ову представу задржати, нека изволи ту намеру своју изјавити у књижарници браће М. Поповића најдуже до 11 са. пре подне.

Улазнице могу се добити у књижарници браће М. Поповића од 8 — 12 сата пре подне, а од $6\frac{1}{2}$ после подне и у вече на каси позоришној.

Болује: Ј. Тодосић.

Почетак тачно у $7\frac{1}{2}$ а свршетак у $10\frac{1}{2}$ са.хата.